

**Lahden kaupungin
vammaispoliittinen ohjelma
2006 - 2008**

Julkaisija Lahden kaupungin sosiaali- ja terveystoimi
Puh. (03) 818 11

Painopaikka Ecapaino Oy

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	4
Tavoitteet ja visio.....	5
Tiedotus	6
Esteetön elinympäristö	8
Itsenäisen elämän tukipalvelut.....	10
Päivähoito ja koulutus	12
Työllistyminen	14
Sosiaali- ja terveystalvetut sekä kuntoutus.....	16
Kulttuuri, liikunta ja vapaa-aika	18
Poliittinen päätöksenteko	20
Lahden vammaisneuvosto, Lahden Invakeskus ry sekä vammais- ja potilasjärjestöt	22
Lähteet	24
Liitteet	25

ESIPUHE

Lahden vammaispoliittinen työryhmä on laatinut vammaispoliittisen ohjelman päivitetyn version. Työryhmä pitää edelleen ajankohtaisena vammaispoliittisessa ohjelmassa teemana: ”Lahti, kaupunki kaikille”. Ohjelman tavoitteena on kaupungin strategian mukaisesti mahdollistaa vammaisten henkilöiden peruspalveluista huolehtiminen, valintojen mahdollisuus ja omaa vastuuta tukemalla itsenäistä asumista, vertaistuen saantia ja sosiaalisten suhteiden kehittämismahdollisuuksia sekä terveyttä ylläpitäviä elämäntapoja.

Lahden vammaispoliittinen ohjelma on työväline suunnittelulle ja päätöksenteolle. Sen avulla vammaisten henkilöiden asiantuntemus ja näkemykset tulevat kaupungin päättäjien tietoon. Ohjelman tarkoituksen on palvella kaupungin eri hallintokuntia, valtion laitoksia sekä yrityksiä käytännönläheisenä ja tarvittaessa muuttavana tietopakettina vammaisten lahtelaisten tarpeista ja olosuhteista. Ohjelma sisältää myös selkeät päivitetyt toimenpide-ehdotukset, jotka edistävät vammaisten kuntalaisten itsenäistä selviytymistä, tasavertaisuutta sekä tasa-arvoa.

Lahden kaupungin vammaisneuvoston tehtävänä on seurata vammaispoliittisen ohjelman toteutumista sekä uusia se valtuustokausittain.

”Lahti, kaupunki kaikille” on hyväksytty
Lahden kaupunginvaltuustossa 14.08.2006.

TAVOITTEET

Lahti, kaupunki kaikille

Lahden kaupungin strategian mukaisesti hyvinvointi, elinympäristö ja asumisviihtyisyys ovat kaupungin keskeisiä vetovoimatekijöitä.

- Asukkaiden peruspalveluista huolehditaan ja palveluja järjestetään asiakaslähtöisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.
- Rakentaa Lahdesta kaikille henkisesti ja fyysisesti esteetön kaupunki.
- Lisätä tietoa vammaisuudesta ja luoda vammaisille mahdollisuus hyvään ja mielekkääseen elämään omien kykyjensä, tarpeidensa ja tavoitteidensa mukaisesti sekä turvata heidän omatoimisuutensa, itsemääräämisoikeutensa ja valinnanvapautensa.
- Julkisen sektorin, vammaisneuvoston, vammaisjärjestöjen sekä seudullisen yhteistyön voimistaminen ja lujittaminen.

VISIO 2012

Lahti on itseään ja kanssaihmissiään arvostava, aktiivisten ihmisten kasvava kaupunki.

Lahti on ennakkoluulottomasti kehittyvä ja uudistuva luovien sekä osaavien toimijoiden kohtaamispaikka.

TIEDOTUS

Avoin ja esteetön viestintä sekä tiedonsaanti kaupungin suunnitelmista, palvelujen ja asukkaiden elinolojen kehittämistä ovat perusedellytyksenä täysivaltaiselle osallistumiselle ja vaikuttamiselle.

Kunnan on tiedotettava asukkailleen vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista ja asioiden käsittelystä sekä tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Viranomaisten on annettava neuvoja asioiden vireillepanosta ja siitä, kuinka asiaa käsiteltäessä on toimittava. Tiedotusvälineet, kaupungin virastot, Kansaneläkelaitos ja vammaisjärjestöt ovat yleisimpiä tiedonjakajia vammaisten arjessa.

Parhaita asiantuntijoita vammaisuuteen liittyvässä viestinnässä ovat vammaiset itse.

Tavoitteet

Viestintä Lahden kaupungissa tavoittaa kaikki kuntalaiset. Vammaisilla kuntalaisilla tulee olla muiden kuntalaisten kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet saada tietoa. Tiedottamisen pitää olla selväkielistä, avointa ja ymmärrettävää kielen käyttöä. Sähköinen viestintä tulee olla selkeää ja eteneminen verkossa tulee olla helppoa.

Tiedon saavutettavuutta lisätään käyttämällä hyväksi tietotekniikkaa: ääntä, kuvaa, tekstiä sekä selkeitä värejä. Tarvittaessa tulee olla mahdollisuus saada henkilökohtaista neuvontaa.

Vuorovaikutuksellista tiedottamista lisätään. Viranhaltijat saavat tietoa myös vammaisilta.

Laaditaan vammaispalveluopas.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Lahden vammaispalveluopas myös äänikasetti ja/tai dvd 	Sosiaali- ja terveystoimi, Lahden Invakeskus ry, v. 2007 Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Lahden vammaispoliittisesta ohjelmasta tehdään selkokielineen versio sekä äänikasetti 	Sosiaali- ja terveystoimi, Päijät-Hämeen Näkövammaiset ry v. 2007 - 2009 Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> Lahden kaupungin tiedotuksessa huomioidaan aistivammaiset 	Kaupunginkanslia Jatkuva Lahden vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> Sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden kouluttaminen vammaisten ja mielenterveyspotilaiden kohtaamiseen 	Sosiaali- ja terveystoimi, yhdistykset Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Mielenterveyspalveluista tiedottamista lisättävä 	Sosiaali- ja terveystoimi, Päijät-Hämeen keskussairaala, yhdistykset ja potilasjärjestöt v. 2007 - Sosiaali- ja terveyslautakunta

ESTEETÖN ELINYMPÄRISTÖ

Lahdessa vammaispalveluiden kehittäminen ja kansanterveystyö alkaa kuntasuunnittelusta.

Vammaisten henkilöiden tasavertaiset osallistumis- ja liikkumismahdollisuudet muihin kuntalaisiin verrattuna edellyttävät esteetöntä ympäristöä. Elinympäristön terveellisyys, turvallisuus ja viihtyisyys ovat väestön fyysisen ja psyykkisen terveyden ylläpitämisen edellytyksiä. Perustan tähän luo kuntasuunnittelu, kaavoitus, rakennetun ja sosiaalisen ympäristön virikkeet, työelämä, palvelujen määrä, laatu ja sijainti, liikennejärjestelyt, imago ja arvokysymykset.

Mielenterveystyö, kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen, edellyttää jatkuvaa valpasta ja monisektorista verkostoituvaa toimintaa.

Rakennuslainsäädännössä on vaatimus asuinrakennusten kelpoisuudesta vammaisille käyttäjille. Ratkaisut, jotka palvelevat vammaisia, palvelevat myös muita, kuten vanhuksia ja lapsiperheitä. Tarkoitus on, että asunnot soveltuvat asukkailleen heidän kaikissa elämänvaiheissaan.

Lahden kaupungin rakennusjärjestyksessä on otettu huomioon myös vammaiset ja liikuntarajoitteiset. Lahden rakennusvalvonta toimii hyvässä yhteistyössä Lahden vammaisneuvoston kanssa niin julkisten rakennusten ja tilojen uudisrakentamisen kuin vanhojen tilojen korjauksien yhteydessä.

Joukkoliikenteeseen on valmisteilla toinen palvelulinja ja palvelutaksijärjestelmällä täydennetään yleisiä kuljetustarpeita. Kulkureittejä suunniteltaessa otetaan huomioon palvelutalojen asukkaat.

Tavoitteet

'Lahti, kaupunki kaikille' edellyttää ennen kaikkea vammaisten tarpeet huomioon ottavaa asennetta kaikessa kaupunki- ja palvelusuunnittelussa.

Tekninen virasto pyytää vammaisneuvostolta lausunnon kaikista merkittävistä kaavahankkeista.

Liikuntaesteet poistetaan kaikista julkisista tiloista ja kaduilta.

Julkisen liikenteen kalustoa uudistettaessa on otettava huomioon vammais-, vanhus- ja lapsiperheikäiset korvaamalla poistuva kalusto matalalattiabusseilla.

Suunniteltaessa rakennusten valaistuksia ja värien käyttöä on myös näkövammaisten tarpeet huomioitava.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkialueen liikuntaesteet kartoitetaan 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimiala Lahden seurakuntayhtymä, järjestöt Jatkuva Lahden vammaisneuvosto, Lahden Invakeskus ry</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Jalkakäytävien, invapysäköinti-paikkojen, kevyen liikenteen väylien sekä bussipysäkkien kunnossapitoa parannetaan, etenkin talvella 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimiala Jatkuva Tekninen lautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Suunnitellaan kaupunkiliikkuamiseen vammaisten ja vanhusten tarpeisiin 'levähdyspenkkejä' 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimiala Jatkuva Tekninen lautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden kaupunki varaa tarvittavat määrärahat kiireellisesti muutettavien liikuntaesteiden poistamiseen 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimiala v. 2007 - 2008 Tekninen lautakunta</p>

ITSENÄISEN ELÄMÄN TUKIPALVELUT

Itsenäisen elämän mahdollistamiseksi vammaiset tarvitsevat tukipalveluja.

Vammaisten henkilöiden tulee muiden kuntalaisten tavoin saada pääsääntöisesti tarvitsemansa palvelut kaupungin yleisistä palvelupisteistä. Jos vammainen henkilö ei pysty toimimaan valtaväestön ehdoilla rakennetussa palvelujärjestelmässä, hänelle tulee taata selviytymisedellytykset muilla palvelu- tai tukitoimilla. Niiden tarkoituksena on edistää vammaisten henkilöiden integroitumista yhteiskuntaan.

Vammaisilla henkilöillä on peruspalvelujen lisäksi oikeus tarvittaviin erityispalveluihin. Kunnalla on vammaispalvelulain ja –asetuksen mukaisesti erityinen velvollisuus järjestää vammaispalveluja ja myöntää taloudellisia tukitoimia vaikeavammaisille henkilöille.

Subjekttiivisia oikeuksia ovat vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saattajapalvelut, tulkkipalvelut, palveluasuminen, asunnon muutostyöt sekä asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet. Lisäksi kunta voi myöntää harkinnanvaraisesti korvausta muun muassa henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen, päivittäisissä toiminnoissa tarvittavien välineiden, koneiden ja laitteiden hankintaan sekä ylimääräisiin vaatekustannuksiin ja sopeutusvalmennukseen. Vammaiset henkilöt voivat saada myös kotipalvelua päivittäisissä toiminnoissa. Omaishoidon tuella mahdollistetaan osaltaan vaikeavammaisten tarvitsemää päivittäistä hoitoa.

Vammaisten tulee saada tietoa omasta sosiaaliturvastaan. Tiedon saaminen sopivassa muodossa on joskus hankalaa ja sitä joutuu hakemaan monista eri paikoista.

Tavoitteet

Vaikeavammaisille henkilöille on taattava mahdollisuus itsenäiseen asumiseen ja heille on turvattava tarvittaessa asumispalvelut.

Vammaisten henkilöiden itsenäistä selviytymistä tuetaan.

Tiedottamista ja yhteistyötä kehitetään sosiaali- ja terveystoimen, vammaisjärjestöjen sekä KELA:n välillä.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittä- miseksi on yhdessä hänen ja hänen huoltajansa kanssa tarvit- taessa laadittava palvelusuunni- telma asetuksen 18.9.87/759 mukaisesti 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> Vammaisten tarvitsemaa kotihoitoa kehitetään itsenäisen elämän tukena 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Vammaispalvelulain ja –asetuksen palvelujen riittävä turvaaminen 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Omaishoidon hoitajien jaksamista tuetaan virkistystoiminnalla ja tilapäishoidolla. 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Tehostettu vanhemmuuden tuke- minen riskiperheissä 	<p>Vammais- ja potilasjärjestöt, Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>

PÄIVÄHOITO JA KOULUTUS

Lapsilla on subjektiivinen oikeus päivähoidon, lapsen tarpeen mukaan, joko lähipäiväkodissa tai integroidussa erityisryhmässä. Laadukkaan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttaminen edellyttää, että myös erityistarpeessa olevalla lapsella on mahdollisuus saada kasvulleen ja kehitykselleen tarvittavia tukitoimia riittävän ajoissa.

Lahdessa pyritään järjestämään opetus lasten ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, osallisuutta ja tervettä kasvua ja kehitystä edistäen. Kunnan velvollisuus on tarjota kaikille 6-vuotiaille lapsille maksutonta esiopetusta. Vammaisen lapsen esiopetus voi alkaa 5-vuotiaana ja oppivelvollisuus 6-vuotiaana. Opetuksen järjestäjän on hyväksyttävä opetussuunnitelma, jossa määritellään esiopetuksen tavoitteet ja järjestelyt. Keskeinen tavoite on koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen. Opetuksen järjestämisessä arvioidaan jokaisen lapsen yksilöllinen tarve opetuksen järjestämiseksi yhteistyössä vanhempien kanssa.

Esi- ja alkuopetuksen oppilashuolto on lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Sillä edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvaminen ja oppimisen mahdollisuus. Oppilashuolto toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa.

Vaikeavammaisille lapsille tulee tarvittaessa saada kouluavustaja ja perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivähoitoa. Heidän käytössään tulee olla tarpeelliset apuvälineet.

Vammaisille on taattava yhdenvertaiset ammatillisen ja korkeakouluasteisen kouluttautumisen mahdollisuudet. Myös muita erilaisia ammattiin valmentava koulutuksen muotoja, kuten oppisopimuskoulutusta ja etäopiskelumahdollisuuksia, on hyödynnettävä.

Tavoitteet

Jokaisella lahtelaisella päivähoidon tarvitsevalla lapsella, myös vammaisella, on oltava mahdollisuus päivähoidon mukaiseen päivähoidon.

Esi- ja peruskouluissa, joissa vammaisia henkilöitä opiskelee, pitää olla tarvittavat tukimuodot, apuvälineet ja avustajapalvelut. Liikuntaesteet tulee poistaa. Viittomakielisten kuulovammaisten henkilöiden oikeus opiskella omalla äidinkielellään on turvattu.

Vammaisten ammatinvalinnanohjauksen ja erityistyövoimaneuvonnan tulee kiinnittää erityistä huomiota heille soveltuvan koulutuksen ja ammatin löytymiseksi.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Päijät-Hämeen perusopetuksen tukisuunnitelma 	Maakunnallinen kehittämistiimi, sivistystoimi vv. 2006 – 2008 Maakunnallinen sivistystoimen johtoryhmä
<ul style="list-style-type: none"> Vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhdistäminen 	Valtio vv. 2006 – 2007 Valtakunnallinen vammaisneuvosto
<ul style="list-style-type: none"> Erityiskoululaisten osapäivätoimintaan asianmukaiset tilat ja toimintaa kaikille tarvitseville 	Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Vaikeassa elämäntilanteessa oleville laaditaan palvelusuunnitelma 	Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Mielenterveysriskien varhainen tunnistaminen kouluterveydenhuollossa 	Lahden sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi Jatkuva Sivistyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Erityisoppilaiden puheterapia on turvattava 	Lahden sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta
<ul style="list-style-type: none"> Vaikeavammaisen nuoren tulee saada tarvittavaa toisen asteen opetusta perusopetuksensa jälkeen. 	Lahden sivistys-, kulttuuri ja vapaa-aikatoimi Jatkuva Lahden vammaisneuvosto

TYÖLLISTYMINEN

Suomen perustuslaki kieltää syrjinnän henkilön terveydentilan ja vammaisuuden perusteella. Työ on kaikkien ihmisten, myös vammaisten oikeus.

Henkilön vammaisuus ei saa olla työnsaannin este. Usein vammaisten henkilöiden työllistymistä vaikeuttavat kuitenkin asenteiden lisäksi ympäristötekijät sekä apuvälineiden ja avustajapalveluiden saannin hankaluus.

Kokopäiväisten töiden lisäksi tulee vammaisille henkilöille järjestää myös mahdollisuus osa-aikaiseen, projektiluonteiseen sekä etätöihin. Vammaisille tulee olla riittävästi työtoimintaa. Kehitysvammaisten työtoiminnassa tulee kehittää työ- ja toimintakeskustoiminnan sekä työtoiminnan lisäksi kehitysvammaisten avotyöllistämistä kaupungin eri työkohteisiin ja muiden toimijoiden kohteissa. Lisäksi mahdollisuuksien mukaan myös palkkasuhteista työtä tulee järjestää.

Tavoitteet

Vammaisilla on muiden ihmisten kanssa yhdenvertaiset mahdollisuudet tuottavaan työhön, sosiaalisiin suhteisiin, kanssakäymiseen, yhdessä tekemiseen ja yhdessä olemiseen.

Kaupunki työllistää itse ja yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa kannustaa työnantajia työllistämään vammaisia henkilöitä.

Vammaisten yrittäjien toimintamahdollisuuksia edistetään.

Lahden kaupunki työnantajana kiinnittää huomiota vajaakuntoisten vakinaiseen työllistämiseen.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Vajaakuntoisten työtoiminta tulee turvata lain edellyttämässä laajuudessa. • Vammaisten työmahdollisuuksien luomista mm. osuuskuntajärjestelmällä tulee tukea. 	<p>Kaupunginhallitus, sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p> <p>Työvoimahallinto, Lahden kaupunki Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT SEKÄ KUNTOUTUS

Sosiaalipalvelut

Kunnan sosiaali- ja terveystalvveluilla tuetaan vammaista ja hänen pyrkimystään päästä esteettömästi ja täysivaltaisesti toimimaan ja osallistumaan muiden kansalaisten rinnalla. Koska sosiaali- ja terveydenhuollon yleislainsäädäntö ei nykyisin kykene vastaamaan vammaispalveluista, on vammaisten palvelut jouduttu hoitamaan pitkälti oman erityislain puitteissa.

Lahdessa vammaispalvelut hoidetaan keskitetysti Sosiaalitoimen erityispalveluissa. Vammaispalvelut on eritelty tarkemmin kohdassa: Itsenäisen elämän tukipalvelut, sivuilla 10 ja 11.

Terveyshpalvelut ja kuntoutus

Kansanterveystyöhön liittyvinä tehtävinä kunnan tulee järjestää mm. kunnan asukkaiden sairaanhoito, lääkinällinen kuntoutus sekä ensiavun antaminen kunnan alueella. Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä. Palvelut voidaan tuottaa kunnan omana toimintana tai hankkia ostopalveluna.

Kuntoutuksen avulla ylläpidetään ja parannetaan vammaisen tai pitkäaikaisraahan henkilön toimintakykyä sekä edistetään ja tuetaan hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa. Kuntoutuksen perusta on kuntoutussuunnitelma, jonka terveydenhuollon työntekijä laatii yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Mielenterveystyössä varhainen tunnistaminen ja avopalvelujen ensisijaisuus on olennainen osa palvelujärjestelmän eheyttä ja hyvää toiminnallista kokonaisuutta.

Tavoitteet

Vammaisen henkilö saa iästä riippumatta tarvitsemansa erikoissairaanhoidon ja kuntoutuksen joko kaupungin omana toimintana tai yhteistyössä muiden tahojen, esimerkiksi KELA:n kautta.

Vammaisen henkilö saa veloituksetta käyttöönsä tarvitsemansa apuvälineet sekä niihin liittyvän huollon.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Kuntoutuksen yhteistyöryhmien yhteistyötä on tehostettava. 	<p>Kela, järjestöt, työvoimatoimisto, lähikunnat, Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Kaikilla vammaisilla henkilöillä, myös monivammaisilla, tulisi olla tarpeen mukainen mahdollisuus kuntoutukseen. 	<p>Kela, järjestöt, Sosiaali- ja terveystoimi v. 2007 – Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> Välttämättömien apuvälineiden saanti ja käytön opastus on turvattu. Apuvälineiden ja laitteiden myöntämisen perusteet määritetty kuntien ja sairaanhoitopiirin kesken. 	<p>Päijät-Hämeen keskussairaala, sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> Valmiutta kriisiauttamiseen lahtelaisten vaikeissa elämäntilanteissa on kehitettävä 	<p>Järjestöt, Sosiaali- ja terveystoimi, Lahden seurakuntayhtymä, A-klinikka Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Mielenterveyspalveluja mm. yhteistyötä ja seurantamenetelmiä on kehitettävä 	<p>Järjestöt, sosiaali- ja terveystoimi, Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>

KULTTUURI, LIIKUNTA JA VAPAA-AIKA

Liikunta tarjoaa kaikille kuntalaisille, myös vammaisille henkilöille, mahdollisuudet fyysisesti virkistävään toimintaan, joka ylläpitää myös henkistä kuntoa.

Vammaisen henkilön tulee voida osallistua erilaisiin yleisiin vapaa-ajan toimintoihin ja saada tarvittaessa sen mahdollistavat erityispalvelut. Lahden kaupungin liikuntatoimisto on järjestänyt liikuntarajoitteisille ja muille erityisryhmille ohjattua liikuntaa.

Invalidiliiton Lahden kuntoutuskeskuksella, Lahden Invakeskus ry:llä, Lahden seurakuntayhtymällä sekä eri vammaisjärjestöillä on erilaista toimintaa asiakkailleen sekä jäsenilleen.

Tavoitteet

Paikalliseen reittiliikenteen aikatauluun on merkitty matalalattia-bussien kulkureitit.

Turvataan yhden vammaisille soveltuvan uimahallin ympärivuotinen käyttö.

Lahden Invakeskus ry:n suunnittelema Kaveripassi –järjestelmä otetaan käyttöön mahdollisimman laajalti. Kaveripassilla avustaja pääsee maksutta esimerkiksi elokuviin, urheilutapahtumiin, kaupunginteatteriin jne.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden taidemuseon alasaliin on saatava esteetön kulku sisäkautta 	<p>Lahden tekninen ja ympäristötoimi v. 2007 Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden Invakeskus ry:n, järjestöjen ja kaupungin yhteistyönä luodaan ”Kaveripassi -järjestelmä” 	<p>Lahden Invakeskus ry, Lahden sosiaali- ja terveystoimi v. 2007 Lahden Invakeskus ry</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Liikuntarajoitteisten avustajan käytön mahdollisuus erityisliikuntaryhmissä 	<p>Lahden liikuntatoimisto v. 2006 – Lahden vammaisneuvosto</p>

POLIITTINEN PÄÄTÖKSENTEKO

Suomen kunnilla on laaja poliittinen ja taloudellinen itsehallinto. Kunnilla on vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Yksityinen palvelutuotanto täydentää palvelujen kokonaisuutta. Vammaisjärjestöt ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että päätöksenteon siirtyminen paikalliselle tasolle saattaa eri kunnissa asuvat vammaiset henkilöt palvelun käyttäjinä eriarvoiseen asemaan. Palvelujen määrä, sisältö, laatu ja kustannukset vaihtelevat kunnittain.

Vammaisjärjestöjä tulee kuulla kaikessa päätöksenteossa, joka liittyy vammaisia koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin, jotka vaikuttavat heidän taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaansa.

Lahden kaupungin suunnittelussa, lautakuntatyössä ja päätöksenteossa on mukana vammaisia sekä heidän edustajiaan.

Tavoitteet

Kaupungin eri toimialat tehostavat yhteistyötään Lahden vammaisneuvoston, Lahden Invakeskus ry:n sekä vammaisjärjestöjen kanssa niin, että jo suunnitteluvaiheessa otetaan huomioon vammaisten näkemykset ja vältetään turhilta lisäkustannuksilta.

Sosiaali- ja terveystoimialan strategian mukaisesti yhteistyössä järjestöjen ja 3. sektorin toimijoiden kanssa kehitetään ennalta ehkäisevää toimintaa.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> Vammais- ja potilasjärjestöjä tuetaan tärkeänä 3. sektorin toimijana 	<p>Lahden sosiaali- ja terveyslautakunta, Lahden kaupunginhallitus Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> Järjestöavustukset ja niiden myöntäminen tukee järjestöjen toimintaa ja sen kautta sosiaali- ja terveystoimen palvelurakennetta 	<p>Lahden sosiaali- ja terveyslautakunta Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>
<ul style="list-style-type: none"> Ostopalvelusopimuksissa tavoitteena on pitkäkestoinen sopimusjärjestelmä, johon liittyy toimintaa kehittävä kumppanuus 	<p>Lahden sosiaali- ja terveystoimi Jatkuva Sosiaali- ja terveyslautakunta</p>

LAHDEN VAMMAISNEUVOSTO, LAHDEN INVAKESKUS RY SEKÄ VAMMAIS- JA POTILASJÄRJESTÖT

Vammais- ja potilasjärjestöissä sekä Lahden seurakuntayhtymässä tehdään merkittävää sosiaali- ja terveyspalveluja täydentävää työtä. Vammais- ja potilasjärjestöt tulee ottaa kolmannen sektorin kumppaneina osaksi Lahden hyvinvointistrategian toteuttamista.

Lahden Invakeskus ry on n. 30 vammais- ja potilasjärjestön perustaman yhdistys, joka toimii yhteistyössä Lahden kaupungin vammaisneuvoston sekä kaupungin muiden tahojen kanssa vammaisiin liittyvissä asioissa.

Lahden kaupungin vammaisneuvosto toimii vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa, vammaisjärjestöjen sekä kaupungin eri toimialojen yhteistyöelimenä. Se toimii mahdollisimman tiiviissä yhteistyössä Lahden kaupungin päättäjien kanssa. Yhteistyö on paras tae siitä, että vammaisten henkilöiden tarpeet ja näkökannat tulevat riittävän ajoissa huomioiduiksi. Hyvä esimerkki yhteistyöstä on julkisten tilojen ja rakennusten suunnittelu, miljöörakentaminen sekä asuntojen suunnittelu vammaisille henkilöille sopiviksi.

Tavoitteet

Lahden kaupungin kaikissa toiminnoissa päätöksenteosta toteutukseen hyödynnetään vammaisjärjestöjen monipuolista asiantuntemusta vammaisiin liittyvissä kysymyksissä.

Lahden vammaispoliittisessa ohjelmassa on esitetty useita konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, jotka kuitenkin vaativat edelleen työstämistä ja yksityiskohtaista käsittelyä. Tämä voidaan toteuttaa vammaisneuvoston ja eri yhteistyötahojen toimintana. Lisäksi vammaisneuvosto seuraa toimenpide-ehdotusten toteuttamista sekä tarkistaa ohjelman tavoitteita vuosittain.

Kolmannen sektorin merkitys yhteistyökumppanina on huomioitava myös varaamalla tarvittavat määrärahat yhdistyksille. Nämä yhdistykset tuottavat palveluja ja tukevat eri tavoin sosiaali- ja terveystoimen omia palveluita.

Vertaistuen, omavastuun ja naapuriavun käyttämistä tulee tukea mahdollistamalla omaishoidontuen jatkuminen ja tukemalla vertaistukea antavia ja itsenäiseen elämään valmentavia toimijoita.

Toimenpiteet	Toteuttaja Aikataulu Seuranta
<ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään yhteistyötä 	<p>Järjestöt, Lahden vammaisneuvosto, Lahden Invakeskus ry, Sosiaali- ja terveystoimi, Lahden seurakuntayhtymä</p> <p>Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Vammaisten asioiden eteenpäin vieminen 	<p>Järjestöt, Lahden vammaisneuvosto, Lahden Invakeskus ry, Sosiaali- ja terveystoimi</p> <p>Jatkuva Lahden vammaisneuvosto</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Lahden kaupungin vammaispoliittisen ohjelman uusiminen valtuustokausittain 	<p>Järjestöt, kaupungin eri toimialat, Lahden vammaisneuvosto</p> <p>v. 2009 Sosiaali- ja terveystoimi</p>

LÄHTEET

Lahden kaupunki

Lahden kaupungin strategia 30.05.2005

Rakennusvalvonta

Lahden kaupungin rakennusjärjestys 8.11.2004

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö

Kansanterveyslaki	66/1972
Sosiaalihuoltolaki	710/1982
Hallintomenettelylaki	598/1982
Kehitysvammalaki	988/1977
Vammaispalvelulaki	380/1987
Vammaispalveluasetus	759/1987
Kuntalaki	365/1995
Erikoissairaanhoitolaki	1062/1989
Mielenterveyslaki	1116/1990
Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta	1015/1991
Laki Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta	610/1991
Laki kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä	604/1991
Laki omaishoidontuesta	937/2005
Laki potilaan asemasta ja oikeuksista	785/1992
Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista	812/2000
Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta	621/1999

Sosiaali- ja terveysministeriö

Vammaisten henkilöiden mahdollisuuksien yhdenvertaistamista koskevat yleisohjeet v. 1994

Kohti yhteiskuntaa kaikille, Valtakunnallinen vammaispoliittinen ohjelma

Ympäristöministeriö

Liikuntaesteetön rakentaminen, määräykset ja ohjeet v. 1997

Maankäyttö- ja rakennuslaki v. 2000

F 1, Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet 2005

G1, Asuntosuunnittelu, määräykset ja ohjeet 2005

Vammaispoliittiset ohjelmat

Kirkko kaikille, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vammaisohjelma

Etelä-Suomen läänin vammaispoliittinen ohjelma

LIITTEET

Vammaispoliittinen työryhmä

Risto Kajaste	Sosiaali- ja terveystoimi, Sosiaalitoimen erityispalvelut, puheenjohtaja
Juha Silvesalo	Lahden Invakeskus ry
Mauno Nivala	Vammaisneuvosto
Ulla Koskinen-Laine	Vammaisneuvosto
Päivi Kulmala	Sivistys-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimiala, Päivähoito ja esiopetus
Keijo Heino	Tekninen ja ympäristötoimi, Tilakeskus
Päivi Rask	Lahden seurakuntayhtymä
Tiina Korhonen	Sosiaali- ja terveystoimi, Sosiaalitoimen erityispalvelut
Marja-Leena Humalisto	Sosiaali- ja terveystoimi, Sosiaalitoimen erityispalvelut, sihteeri

Lahden kaupungin
sosiaali- ja terveystoimi
Puh. (03) 818 11